

ERCİYES ÜNİVERSİTESİ BİLİM ETİĞİ NORMLARI, ETİK KURULU ve ÇALIŞMA ESASLARI

Amaç

Madde 1. Bu esasların amacı, Erciyes Üniversitesi'nin çeşitli birimlerinde yapılacak olan her tür bilimsel araştırma, çalışma, yayın ve etkinliklerde uyulması gereken bilim etiği normları ile Etik Kurulu'nun görev, yetki, sorumluluk ve çalışma usullerini belirlemektir.

Kapsam

Madde 2. Bu Esaslar, (i) Erciyes Üniversitesi mensuplarınca yapılan her türden bilimsel araştırma ve çalışmalar ile gerçekleştirilen bilimsel etkinlikler, desteklenen ve/veya yürütülen bilimsel araştırma-geliştirme projeleriyle ilgili araştırma etiği konuları (ii) Erciyes Üniversitesi'nin her çeşit basım ve yayın organları veya Erciyes Üniversitesi dışındaki diğer yayın organlarında yayımlanan ya da yayımlanmak üzere gönderilmiş olan her tür yayınlara ilgili yayın etiği sorunları ve (iii) Erciyes Üniversitesi'nin her çeşit desteğinden yararlanmakta olan yahut yararlanmak üzere başvuran öğretim elemanları veya araştırmacı kişi ve kuruluşlarla ilgili akademik etik konularının değerlendirilmesi işlemlerini kapsar. Ancak, Tıp ve Veteriner Fakültelerine bağlı birimlerde insanlar ve hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalarda söz konusu olan insan etiği ve hayvan etiği konu ve sorunları ile ilgili işlemler kendi Etik Kurulu Yönergelerinin hükümlerine göre düzenlenir ve yürütülür.

Temel Etik Normlar

Madde 3. Erciyes Üniversitesi'nin bilim etiği anlayışının temelinde doğruluk, güven, saygı, adalet, çalışkanlık, üretkenlik, özeleştiri, nesnellik ve yansızlık, bağımsızlık, açıklık, bilimsel kuşkuculuk, eleştirel bakış, yeni kavramlara açık olmak, bilimsel araştırma disiplinini korumak, özgün ve yaratıcı düşünce, erdemlilik gibi nitelik ve ilkeler yer alır.

Üniversite'nin, her çeşit bilimsel araştırma, yayın ve akademik etkinliklerde uyulmak üzere temel saydığı başlıca normlar şunlardır:

A. Başlıca Araştırma Etiği Normları

a) Gerçekleştirilen bilimsel araştırmalarda "gerçeğe uygunluk" ilkesine titizlikle uyulur. Veriler, bilimsel yöntemlerle elde edilir. Bunların değerlendirilmesi, yorumu ve kuramsal sonuçların elde edilmesinde de bilimsel yöntemlerin dışına çıkılmaz ve sonuçlar saptırılamaz. Elde edilmemiş sonuçlar araştırma sonuçlarıymış gibi gösterilemez.

b) Bilimsel araştırma ve çalışmalarda, "bilimsel araştırmanın zarar vermemesi" ilke edinilmiştir. "Yaşama saygı" ilkesine gerekli titizlik, özen ve duyarlılık gösterilir. Deneklere zarar vermemek esastır. Denekler olası riskler konusunda açık şekilde bilgilendirilir ve deneye katılım kararının etki ve baskı altında olmaksızın özgürce alınması ilkesine uymaya özen gösterilir. Deneyin deneklere, deneyi yapacaklara, çevreye, hayvan ve insan sağlığına zarar vermemesi esastır.

- c) Araştırmacılar ve yetkililer, yapılan bilimsel araştırma sonuçları ile ilgili olarak olası zararlı uygulamalar konusunda toplumu bilgilendirmek ve uyarmakla yükümlüdür.
- d) Araştırmacılar, kendi vicdanî kanaatlerine göre zararlı sonuçlara ve onayladıkları uygulamalara yol açabilecek araştırmalara katılmama hakkına sahiptir.

B. Başlıca Yayın Etiği Normları

- a) Bilimsel araştırma sonuçları araştırmayı bizzat ve bilfiil yapanların tümünün adlarıyla yayımlanır. Araştırmanın tasarlanması, planlanması, yürütülmesi ve yayına hazırlanması aşamalarında etkin katkıda bulunmamış kişilerin adları yazar isimleri arasına katılmaz.
- b) Bilimsel yayınlarda daha önce yayımlanmış veya yayımlanmamış bir çalışmadan yararlanırken, bilimsel yayın kurallarına uygun olarak kaynak gösterilir. Evrensel olarak tanınan bilim kuramları, matematik teoremleri ve ispatları gibi önermeler dışında hiçbir yapıtın tümü veya bir bölümü izin alınmadan ve/veya asıl kaynak göstermeden çeviri veya özgün şekliyle yayımlanamaz.
- c) Bilimsel araştırma ve yayınlarda, bilim ve bilgi evrensel kabul edilir ve kendinden önce yapılmış benzer çalışmalar görmezden gelinmez.

C. Başlıca Akademik Etik Normları

- a) Akademik yaşamın bütün evreleri ile; öğretim, yönetim ve akademik değerlendirmelere ilişkin görevlerde "bilimsel liyakat" temel ölçüt kabul edilir.
- b) Eğitimin eksik verilmesi, kopyacılık, akademik ilerleme ve ödöl jürilerinde bilimsel liyakat ölçütlerinin dışına çıkmak, kişileri kayırmak, fikir ve düşünceleri yerine akademisyenlerin kimlik ve kişiliğine yönelik saldırılarda bulunmak, çıkarıcılık, sahtecilik, vb. davranışlar Üniversite'nin akademik etik normları ile bağdaşmaz.

Etik Kurulu'nun Oluşumu

Madde 4. Erciyes Üniversitesinde uyulacak bilim etiği normlarının yerine getirilmesi ve takip edilmesi için yetkili bir Etik Kurulu oluşturulur. Kurul, Erciyes Üniversitesi Senatosunca dört yıl için seçilen, biri hukukçu olmak ve ötekilerin her biri Üniversitenin farklı bilim kolları ve birimlerini temsil etmek üzere, bir başkan, bir başkan yardımcısı, bir raportör ve dört üyeden oluşur.

Kurul üyelerinin inceleme komisyon üyelerinin ve uzmanların ve danışmanların geçmişinde araştırma ve yayın etiğine aykırı, kanıtlanmış davranışlar bulunmamalıdır. Görev süresi biten bir üye yeniden aynı usulle seçilebilir. Bir takvim yılı içinde, izinsiz ve özürsüz olarak üst üste üç toplantıya katılmayan veya en az altı ay süreyle izinli olan üyenin üyeliği kendiliğinden düşer. Kurul üyeliğinden çekilme ve üyeliğin düşmesi Rektörün onayının ilgiliye tebliği ile yürürlüğe girer. Boşalan üyelik için aynı usulle yeni üye seçilir. (En az 6 ay süreyle izinli sayılan üyelerin üyeliği kendiliğinden düşer.

Etik Kurulu'nun Görevleri

Madde 5. Etik Kurulu'nun görevleri şunlardır:

- a) Erciyes Üniversitesi tarafından kısmen veya tamamen desteklenen (önerilenler ve sonuçlananlar dahil) veya Üniversite mensuplarınınca gerçekleştirilen bilimsel araştırmaların etiğe uygun yürütülmesini sağlayacak ilkeleri belirlemek, geliştirmek ve gerektiğinde değişiklik önerisinde bulunmak,
- b) Üniversitenin bilimsel dergileri için yayın etiği ile ilgili olarak ilkeler belirlemek ve bunların geliştirilmesi için gerektiğinde değişiklik önerisinde bulunmak,
- c) Üniversite mensuplarınınca yürütülen veya Erciyes Üniversitesi tarafından kısmen veya tamamen desteklenen (önerilenler ve sonuçlananlar dahil) araştırma projelerinin izlenmesi sürecinde ve Üniversitenin bilimsel dergilerinde veya başka yayın organlarında yayımlanan veya yayın için gönderilen yazılarda tespit edilen veya dikkate sunulan etiğe aykırı davranışları, Rektörlüğün talebi üzerine incelemek, gerektiğinde uzman veya danışman görüşü almak, ilgili kişilerle yazışmalar yapmak, bilgi istemek ve görüş bildirmek,
- d) Üniversite'nin her türlü desteğinden yararlanmak üzere başvuran veya halen yararlanan kişilerin geçmiş araştırma, yayın vb. etkinliklerini, söz konusu etkinliklerin Üniversite ile ilintisine bakılmaksızın, ilgili birim veya kurumun istemi ve Rektörün onayı üzerine bilim etiği açısından inceleyip karara bağlamak; gerektiğinde danışman görüşü almak, ilgili kişilerle yazışmaları yapmak, bilgi istemek ve görüş bildirmek,
- e) Etik Kurulu tarafından doğrudan veya danışmanlar aracılığıyla incelenen dosyalar ile ilgili komisyon ve raportörlerin raporlarını inceleyerek oluşturacağı sonuç raporunu bir ay içinde Rektörlüğe sunmak; kapsam dışı olduğuna karar verilen dosyalar konusunda Rektörlüğü yazılı olarak bilgilendirmek,
- f) Sonuçlanan ve karara bağlanmış olan araştırma ve yayın etiğine aykırı davranışların Rektörlükçe ilgililere duyurulmasını sağlamak,
- g) Akademik, araştırma ve yayın etiği konularında olası etik dışı davranışları ortadan kaldırmak için ilgili birim ya da kurum ve kuruluşlar ile işbirliği yaparak eğitici faaliyetler düzenlenmesini sağlamak üzere Rektörlüğe önerilerde bulunmak.

Etik Kurulun Çalışma Esasları

Madde 6. Başkan, toplantılarda Etik Kurulu'na başkanlık yapar. Başkanın katılmadığı toplantılarda Kurul'a başkan yardımcısı başkanlık eder. Etik Kurul'un sekreteryası Üniversite Genel Sekreterliğince yapılır. Kurul'un toplantı ve karar yeter sayısı en az beştir. Etik Kurulu, aksine bir karar almadıkça, çalışmalarını üniversitelerdeki kurulların toplanma usul ve ilkelerine uygun olarak yürütür. Kurul, çalışmalarını bizzat yürütebilir; ancak gerektiğinde bu çalışmaları Üniversitenin çeşitli birimlerini temsil eden alt-kurullar yahut araştırma komisyonları oluşturarak yürütmeyi veya konu ile ilgili danışmanların ya da başka uzmanların görevlendirilmesi yahut görüşlerine başvurulması hususunu Rektörlüğe sunabilir.

Etik ihlali iddiası içeren başvurular veya hakkında görüş bildirilmesi istenen etik sorun ya da konular, Rektörlükçe inceleme yapılması için Etik Kurulu'na iletilir. Her başvuru için ayrı bir dosya

açılır. Başvuru sahipleri, başvuruları ile ilgili olarak yapılacak işlem konusunda Rektörlükçe mümkün olan en kısa sürede bilgilendirilir. Kurul'un inceleme sürecinde diğer kurum ve kuruluşlarla yazışmalar Rektörlük aracılığıyla yapılır. Etik Kurulu'nun incelemeleri sırasında gerek görüldüğünde veya etik ihlali kararı verilerek yaptırım uygulanması önerilecek hallerde, Kurul tarafından etik ihlalinde bulunduğu iddia edilen kişilere savunma hakkı tanınır. İlgili kişiler Etik Kurulu'nun bu yöndeki isteği kendilerine ulaştığı tarihten itibaren üç hafta içinde yanıt vermedikleri takdirde Kurul diğer bilgi ve kanıtlara dayalı olarak kararını oluşturur.

Hazırlanan raporlar Etik Kurulu'nda tartışmaya açıldıktan sonra oylanır ve kesin rapor kurul üyelerince imzalanır. Karara katılmayan üye "Karşı Oy" gerekçesini yazmak zorundadır.

İnceleme sonuçlarını içeren Kurul kararları Rektörlüğe sunulur. Etik ihlali saptanan kişilerle ilgili Kurulca önerilen yaptırımlar konusunda Üniversite Yönetim Kurulu görüşü alınır. Konu ile ilgili olarak Rektörlükçe ayrıca idari ve hukuki işlemler başlatılabilir. Etik ihlali iddiasında bulunan kişi ve kuruluşlar, başvuruları ile ilgili olarak alınan kararlar hakkında Rektörlük tarafından ilgili birim ve kurumlarla birlikte bilgilendirilir.

Etik ihlali iddialarına muhatap kişilerin gerektiğinde geçmiş araştırma, yayın vb. etkinlikleri de geriye doğru bir zaman sınırlaması olmaksızın incelenebilir. Başka kuruluşlarca yapılmış ya da yapılmakta olan inceleme ve soruşturmalar, bu esaslar kapsamında yapılacak etik ihlali incelemelerine engel oluşturmaz.

İnceleme Komisyonları, Uzmanlar ve Danışmanlar

Madde 7. Etik Kurulu, gerekli hallerde her dosya için usulüne uygun bir inceleme komisyonu kurulması ya da uzman yahut danışman incelemesi ve görüşüne başvurulması yoluna gider. Rektörlükçe görevlendirilen inceleme komisyonu dosya üzerinde gizlilik içinde yapacağı sonucunu ve konu ile ilgili görüş ve kararını en geç iki ay içinde bir ön rapor halinde Etik Kurulu'na sunar. Komisyonlar gerektiğinde danışman, bilirkişi ve tanıkların görüşlerine de başvurabilir. Uzman ve danışmanlar da dosya üzerinde gizlilik içinde yapacakları inceleme sonuçlarını iki ay içinde ayrı raporlar halinde Etik Kurulu'na sunarlar. Kurul'un uygun görmesi halinde bunlara ek süre verilebilir. Komisyon, uzman ve danışmanlar tarafından talep edilen bilgi ve belgeler Etik Kurulu aracılığıyla sağlanır. Kurul, gerektiğinde komisyon, uzman veya danışmanların toplantı için davet edilmesi hususunu Rektörlüğe sunabilir.

Etiğe Aykırı Davranışlar

Madde 8. Erciyes Üniversitesi'nde bilim etiği normlarına aykırı davranışlar şunlardır:

- a)Uydurma: Bir Bilimsel araştırmada elde edilmeyen verileri üretmek, bunları rapor etmek veya yayımlamak,
- b)Çarpıtma: Değişik sonuç verebilecek şekilde araştırma materyalleri, cihazlar, işlemler ve araştırma kayıtlarında değişiklik yapmak veya sonuçları değiştirmek,
- c)Aşırma: Başkalarının fikirleri, yöntemleri, verileri, yazıları ve şekillerini sahiplerine atıf yapmadan intihal yapıp kullanmak,

- d)Duplikasyon: Bir araştırmanın aynı sonuçlarını birden fazla dergiye yayım için göndermek veya yayımlamak,
- e)Dilimleme (Least Publishable Units): Bir araştırmanın sonuçlarını, araştırmanın bütünlüğünü bozacak şekilde ve uygun olmayan biçimde parçalara ayırarak çok sayıda yayın yapmak,
- f)Desteklenerek yürütülen araştırmaların sonuçlarını içeren sunum ve yayınlarda destek veren kurum veya kuruluşun desteğini belirtmemek,
- g)Araştırma ve makalede ortak araştırmacı ve yazarların yazılı görüş birliği olmadan, araştırmada veya makalede aktif katkısı bulunanların isimlerini çıkarmak veya yazarlıkla bağdaşmayacak katkı nedeniyle yeni yazar(lar) eklemek veya yazar sıralamasını gerekçesiz veya uygun olmayan bir biçimde değiştirmek,
- h) Hakem olarak görevlendirildiği bir yayını incelemeyi belirlenen süresi içinde yapmamak ve incelenen eserde verilen bilgileri yayımlanmadan önce başkalarıyla paylaşmak,
- i)Araştırma ve yayın etiği yahut akademik etik ilkeleri ile bağdaşmayan diğer davranışlarda bulunmak.

Etiğe Aykırı Davranış Koşulları

Madde 9. Bir olayın "etiğe aykırı davranış" sayılması için aşağıdaki koşulların yerine gelmiş olması gerekir:

- a) Kasıt veya ağır ihmal sonucu olarak gerçekleştirilmiş olmalıdır,
- b) İddia, inandırıcı ve yeterli delille kanıtlanmış olmalıdır.

Yaptırımlar

Madde10. Etiğe aykırı davranışı kanıtlanan öğretim elemanları ve araştırmacılara aşağıdaki yaptırımlar uygulanır:

- a) Etiğe aykırı davranışı Etik Kurulu tarafından tespit edilen ve Üniversite Yönetim Kurulu görüşü alındıktan sonra Rektörlükçe onaylanan araştırmacı veya araştırmacıların yürütmekte oldukları projeler iptal edilir veya proje başvuruları işleme alınmaz.
- b) Etik Kurulu, etik yönü ileri sürülerek yapılan başvurularda, gerekçesini belirterek araştırmaların durdurulması hususunu Rektörlüğe sunabilir ve uygun görülenler durdurulur.
- c) Erciyes Üniversitesi dergilerinde yayımlanmış makalelerden yayın etiğine aykırı hususlar içerdiği kanıtlananlar geri çekilmiş sayılır ve bu husus dergide gerekçesi ile birlikte yayımlanır.
- d) Etiğe aykırı davranışı kanıtlanan araştırmacılara/yazarlara/destek başvurusu sahiplerine karar tarihinden başlayarak en az üç, en fazla beş yıl süreyle herhangi bir destek verilmez. Bu kişiler Erciyes Üniversitesi dergi ve kitaplarında yayın ve Erciyes Üniversitesi'nce düzenlenen ya da desteklenen toplantılarda sunum yapamazlar
- e) Tespit edilen etik ihlalleri ve bunların niteliği, etiğe aykırı davranışı kanıtlanan araştırmacı/yazar/destek başvurusu sahiplerinin birim, kurum veya kuruluşlarına Rektörlük tarafından yazılı olarak bildirilir.

f) Tespit edilen yayın etiği ihlalleri ve bunların niteliği ilgili dergilere Rektörlük tarafından yazılı olarak bildirilir.

g) Etiğe aykırı davranışı kanıtlananlardan Erciyes Üniversitesi personeli olanlar hakkında Rektörlük ilgili mevzuat uyarınca işlem yapar. Diğer kişilere Erciyes Üniversitesi ile ilgili görev verilmez, varolan görevlerine son verilir.

Bu Esasların kabulü tarihinden geriye doğru beş yıldan daha eski dönemlere ait etik ihlallerinde, bu maddenin a, c, e, g fıkraları uygulanmaz.

Yürürlük

Madde 11. Bu Esaslar, Erciyes Üniversitesi Senatosu tarafından kabul edildiği tarihte yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 12. Bu Esaslar'ı Erciyes Üniversitesi Rektörü yürütür.